

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТІВ НА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

ЯКИМЧУК Наталія Яківна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4848-2323>

ХАПКО Юрій Богданович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права Класичного приватного університету

ORCID <https://orcid.org/0009-0009-7266-6438>

DOI 10.32782/NP.2023.2.22

У статті вивітлено результат дослідження чинного виборчого та бюджетного законодавства, спрямованого на з'ясування стану сучасного правового регулювання видатків бюджетів на проведення виборів та фінансове забезпечення виборчого процесу, визначення критеріїв їх класифікації. З'ясовано, що здійснення видатків за рахунок коштів бюджетів на проведення виборів та забезпечення виборчого процесу обумовлене функцією держави із забезпечення механізму реалізації виборчих прав громадян України. У більшості випадків такі видатки здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, у тому числі у формі субвенцій, що надаються до місцевих бюджетів на проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Зроблено висновки, що є потреба визнання в ст. 22 БК України Центральної виборчої комісії головним розпорядником бюджетних коштів та чіткого розмежування повноважень із здійснення видатків на вибори та забезпечення виборчого процесу (управління бюджетними коштами) між ЦВК, як колегіальним органом, та її головою. Також запропоновано визначити правовий режим надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів.

Ключові слова: видатки бюджету на проведення виборів, фінансування виборчого процесу, Центральна виборча комісія, бюджетні програми, Державний реєстр виборців, субвенція на проведення місцевих виборів

Постановка проблеми

Фінансове забезпечення виборчого процесу та діяльності органів влади, які забезпечують його організацію в державі Україна, яка розвивається як правова та націлена на розвиток інститутів демократії, потребує закріплення належних правових засад його здійснення за рахунок відповідних видатків бюджетів, яке в б відповідало принципам виборчого права та утверджувало їх.

Суспільні відносини у сфері фінансування виборів є комплексними і одночасно виступають предметом регулювання конституційного та фінансового права, а тому при закріпленні правових положень, що формують відповідний правовий інститут, та наступному внесенні змін до виборчого законодавства, постійно виникає потреба їх узгодження з актами передусім бюджетного законодавства, не допускаючи виникнення правових колізій. І навпаки, зміна підходів до взаємодії у виборчому процесі між органами влади та громадянами, іншими представниками громадянського суспільства, зміна архітекtonіки таких відносин, джерел фінансування тощо впливають на те, що змінам піддаються і положення фінансового законодавства.

Стан опрацювання

Проблеми правового регулювання фінансування як державних, так і місцевих виборів перебувають в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних науковців та

практиків. Предметом дослідження виступають питання джерел фінансування, правових обмежень, учасників цих відносин, особливостей бюджетного їх фінансування тощо. Питанню правового регулювання видатків на проведення виборів, механізму їх фінансового забезпечення за рахунок бюджетних коштів присвячено, зокрема, праці таких дослідників, як Л. Адашиса, О. Батанова, А. Вигівська, Р. Думанський, В. Кампо, Ю. Ключковського, Д. Ковриженка, Е. Колюшина, М. Кудилинського, Ю. Кузьменко, Р. Максакової, І. Маєвської, Б. Мохончук, О. Музики, Е. Олефіренко, Я. Панаїд, В. Погорілка, А. Романиюка, М. Рябця, О. Хімченко, О. Чернецької, В. Шаповала, В. Шведа, В. Шевченка та інших.

Водночас ґрунтовне дослідження особливостей правового регулювання видатків бюджетів на проведення виборів та видів таких видатків, особливостей бюджетного процесу в розрізі таких видатків, яке б системно показало стан їх правового забезпечення та висвітлює проблеми відповідного правового інституту, відсутнє. А з прийняттям та введенням у дію Виборчого кодексу України та активним реформуванням бюджетного законодавства такий аналіз набуває особливої актуальності.

Метою статті є дослідження питання правового регулювання видатків бюджетів на проведення виборів та фінансове забезпечення виборчого процесу, визначення критеріїв їх класифікації та аналіз стану правового закріплення їх здійснення.

Виклад основного матеріалу

Стан закріплення в законодавстві правових засад здійснення видатків бюджетів на фінансове забезпечення всіх аспектів організаційного забезпечення та функціонування виборчого процесу є актуальним передусім з огляду передусім на такі аспекти:

по-перше, в Конституції України закріплено право голосу на виборах (ст. 38, 70), гарантія виборців щодо вільного волевиявлення (ст. 71), закріплені строки проведення та види виборів Президента України та народних депутатів (ст. 76,

77, 81, 83, 85, 90, 103, 104, 106), місцевих виборів (ст. 136, 138, 141), засади правового статусу Центральної виборчої комісії (ст. 85), засади бюджетно-правового регулювання (ст. 74, 92, 95, 96, 116, 119, 142, 143 та інші) [1], що викликає необхідність узгодження виборчого та бюджетного законодавства в частині врегулювання механізму фінансового забезпечення виборів за рахунок бюджетних коштів з урахуванням таких конституційних засад;

по-друге, пріоритет у регулюванні бюджетних правовідносин має саме бюджетне законодавство, яке розвивається шляхом приведення його у відповідність до права ЄС та впровадження спектру елементів програмно-цільового методу, які досить повільно впроваджуються в положення інших актів законодавства, зокрема і виборчого;

по-третє, розвиток виборчого законодавства в частині регулювання джерел фінансування виборів потребує врахування таких положень з метою правового закріплення взаємодії між фондами коштів, що формуються учасниками виборчого процесу, Державним бюджетом України та місцевими бюджетами, враховуючи те, що всі види надходжень та видатків таких бюджетів визначаються лише в Бюджетному кодексі України та законах про Державний бюджет України;

по-четверте, значні зміни відбуваються у сфері правового регулювання управління бюджетними коштами та контролю за додержанням бюджетного законодавства, закріпленні повноважень органів влади, які його реалізують, які також впливають на потребу їх врахування.

На сьогодні крім Бюджетного кодексу України та Виборчого кодексу України суспільні відносини у сфері здійснення видатків на проведення виборів частково також є предметом регулювання таких законів України, як: “Про Центральну виборчу комісію”, “Про державний реєстр виборців”, “Про політичні партії в Україні”, “Про очищення влади” та ряду інших, а також підзаконних нормативно-правових актів, зокрема постанов Центральної виборчої комісії.

Передусім зазначимо, що виборчі права громадян і інші права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а тому фінансове забезпечення виборів є однією із функцій саме держави.

У статті 82 БК України чітко розмежовано види видатків бюджетів і зазначено, що видатки на реалізацію функцій держави поділяються передусім на: 1) “видатки на забезпечення конституційного ладу, державної цілісності та суверенітету, незалежного судочинства, а також інші передбачені цим Кодексом видатки, які не можуть бути передані на виконання Автономній Республіці Крим та місцевому самоврядуванню” (п. 1 ч. 1 ст. 82 БК України), які здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України (ч. 1 ст. 83 БК України); 2) видатки, які визначаються функціями держави і можуть бути передані на виконання Автономній Республіці Крим та місцевому самоврядуванню з метою забезпечення найбільш ефективного їх виконання на основі принципу субсидіарності” (п. 2 ч.1 ст. 82 БК України) [2], які здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів, у тому числі трансфертів з Державного бюджету України.

А тому постає передусім потреба окреслити, до якої групи (груп) належать видатки на проведення виборів та забезпечення виборчого процесу. Щодо цього зазначимо, що в ст. 87 БК України [2] не уточнено, з якого саме фонду (загального чи спеціального) Державного бюджету України здійснюються видатки на проведення виборів. Проте, зважаючи на те, що види видатків спеціального фонду Державного бюджету України чітко визначені в ч. 4 ст. 29 БК України і до них не віднесено видатки на діяльність ЦВК та проведення виборів [2], то можна зробити висновок, що ці видатки належить здійснювати за рахунок коштів загального фонду Державного бюджету України.

Також у ч. 6 ст. 108 БК України закріплено, що “обсяги субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів Верховної Ради

Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів розподіляються у порядку, визначеному відповідним законом про місцеві вибори” [2]. З огляду на те, що питання місцевих виборів є предметом регулювання Виборчого кодексу України та інших актів законодавства про вибори, що визначені в ст. 2 ВК України, бажано внести до ч. 4 ст. 29 БК України відповідні зміни. Так, розподіл субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам здійснюється Центральною виборчою комісією за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (ч. 3 і 4 ст. 210 ВКУ) [3].

Проте, видатки на “проведення місцевих виборів у випадках, передбачених законом, та республіканських Автономної Республіки Крим і місцевих референдумів” (п. 18 ч. 1 ст. 91 БК України) включені до числа “видатків місцевих бюджетів, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів” (ч. 1 ст. 91 БК України) [2].

Саме у виборчому законодавстві ми заходимо положення, що дають нам можливість розмежувати видатки, що спрямовуються на забезпечення проведення виборів, за видом бюджетів, за рахунок яких вони здійснюються, а також за іншими критеріями класифікації:

1. *За видом бюджету, за рахунок коштів якого здійснюються видатки на проведення виборів:*

1) видатки, що здійснюються безпосередньо за рахунок коштів Державного бюджету України: а) на проведення виборів Президента України (ч. 1 ст. 90 ВК України) [3]. При цьому «обсяг коштів для підготовки та проведення виборів Президента України за поданням Центральної виборчої комісії передбачається окремим рядком у законі про Державний бюджет України на відповідний рік» (ч. 2 ст. 90 ВК України), що включає кошти на “виготовлення інформаційних плакатів кандидатів на пост Президента України” (ст. 107 ВК України); б) на проведення виборів народних депутатів (ч. 1 ст. 147 ВК України) [3]. Обсяг бюджетних коштів для

підготовки і проведення виборів народних депутатів також «за поданням Центральної виборчої комісії передбачається окремим рядком у законі про Державний бюджет України на відповідний рік» (ч. 2 ст. 148 ВК України); в) на підготовку і проведення чергових, позачергових, додаткових та перших виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів (ч. 1 ст. 209 ВК України), а саме на діяльність ЦВК щодо «підготовки і проведення місцевих виборів» (ч. 1 ст. 210 ВК України) [3]; г) на діяльність ЦВК, відповідно до ч. 3 ст. 26 Закону України «Про ЦВК» [4], ст. 2 Закону України «Про джерела фінансування органів державної влади» [5]; д) на створення, ведення та функціонування Державного реєстру виборців, відповідно до ст. 25 Закону України «Про Державний реєстр виборців» [6]; е) на відшкодування політичним партіям витрат на проведення передвиборної агітації на виборах народних депутатів, відповідно до ст. 17-4 Закону України «Про політичні партії» [7];

2) видатки, які здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України на підготовку і проведення чергових, позачергових, додаткових та перших виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів (ч. 1 ст. 209 ВКУ), а саме: а) витрати, що здійснюються територіальною виборчою комісією на «найм (оренду) відповідних приміщень, на оплату праці членів комісій та осіб, які залучаються до роботи у виборчій комісії, видатки, пов'язані із забезпеченням здійснення повноважень виборчих комісій, у межах коштів, передбачених на підготовку та проведення місцевих виборів у Державному бюджеті України» (ч. 1 ст. 210 ВК України); б) витрати на «виготовлення органами ведення Державного реєстру виборців списків виборців та іменних запрошень при проведенні чергових місцевих виборів, позачергових, додаткових та перших виборів депутатів, сільських, селищних, міських голів» (ч. 1 ст. 210 ВК України); в) витрати на оплату роботи осіб, зазначених у ч. 10 ст. 33 ВК України, а це спеціалістів, експертів, технічних працівників, залучені

час підготовки та проведення місцевих виборів виборчими комісіями та, у разі утворення, територіальними представництвами ЦВК (ч. 6 ст. 212 ВКУ) [3];

3) видатки, які здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів (власних коштів): а) з огляду на те, що в абз. 3 ч. 1 ст. 209 ВК України зазначено, що «усі інші види місцевих виборів проводяться за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів», з огляду на положення ч. 1 ст. 194 ВК України, такими виборами є саме повторні та проміжні місцеві вибори; б) у ч. 1 ст. 212 ВК України закріплено, що «голова, заступник голови, секретар виборчої комісії Автономної Республіки Крим виконують свої повноваження на постійній основі. Умови оплати їх праці встановлюються Кабінетом Міністрів України, оплата здійснюється за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим»; в) у період поза виборчим процесом «забезпечення діяльності територіальної виборчої комісії щодо виконання її повноважень здійснюється за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету» (ч. 9 ст. 212 ВКУ) [3];

2. *За способом правового закріплення в актах про бюджет:*

1) видатки, обсяг яких передбачається окремим рядком у законі про Державний бюджет України на відповідний рік:

а) обсяг коштів для підготовки та проведення виборів Президента України (ч. 1 ст. 91 ВК України) [3];

б) «обсяг бюджетних коштів для підготовки і проведення виборів депутатів» (ч. 1 ст. 148 ВК України) [3]. Оскільки в ст. 148 ВК України йдеться про фінансове забезпечення підготовки і проведення виборів народних депутатів України за рахунок коштів державного бюджету, розуміємо, що йдеться про вибори саме народних депутатів, проте вважаємо, що задля забезпечення чіткості до ч. 1 ст. 138 ВК України слід внести зміни;

в) видатки на діяльність Центральної виборчої комісії як головного розпорядника коштів Державного бюджету України (ч. 1 ст. 91, ч. 1 ст. 148 ВК України). Слід зазначити, що недоліком вважаємо відсутність у

переліку головних розпорядників бюджетних коштів, що закріпленій у п. 1 ч. 2 ст. 22 К України такого суб'єкта, як Центральна виборча комісія, що потребує внесення до неї відповідних змін. Однак так само прогалиною законодавства вважаємо те, що в ст. 23 Закону України “Про Центральну виборчу комісію” не закріпленій такий її правовий статус, як “головний розпорядник бюджетних коштів”, що дає право в повній мірі реалізовувати їй повноваження, закріплені в ч. 5 ст. 22 та інших БК України [2], у тому числі і щодо права на отримання бюджетного призначення на забезпечення діяльності ЦВК;

2) видатки, обсяг яких може не визначатися в акті про бюджет окремим рядком: усі інші видатки на підготовку та проведення виборів;

3. *За регулярністю їх здійснення та закріплення в законі про Державний бюджет (рішення про місцевий бюджет):*

а) постійні, зокрема на забезпечення діяльності ЦВК як “постійного колегіального державного органу, який діє на підставі Конституції України та законі України (ч. 1 ст. 1 Закону України “Про ЦВК”) [4];

б) тимчасові (нерегулярні), на забезпечення проведення виборів;

4. *залежно від цілей бюджетних призначень (бюджетних програм), за якими здійснюються видатки на проведення виборів (в період 2018-2023 років):*

1) фінансове забезпечення діяльності ЦВК та територіальних виборчих комісій, зокрема це видатки за бюджетною програмою на 2023 рік “Керівництво та управління у сфері проведення виборів та референдумів” (КПКВК ДБ 6731010), мета якої – «організація підготовки та проведення виборів Президента України, народних депутатів, всеукраїнського референдуму і оприлюднення їх результатів; здійснення контролю за організацією підготовки та проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних та міських голів; організація ведення та функціонування Державного реєстру виборців» [8], при цьому зазначимо, що до 2023 року окремо в законах про Державний бюджет, зокрема на 2018 [9], 2019 [10], 2021 [11], 2022 [12]

виділялося окреме бюджетне призначення за бюджетною програмою «Функціонування Державного реєстру виборців» (КПКВК ДБ 6731050);

2) на проведення виборів певного виду:

а) за бюджетною програмою “Проведення виборів Президента України” (КПКВК ДБ 6731040) [11]

б) за бюджетною програмою “Проведення виборів народних депутатів України” (КПКВК ДБ 6731020) [13;14];

3) на здійснення Центральною виборчою комісією загальнодержавних видатків та кредитування за бюджетною програмою відповідно до бюджетного призначення «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» (КПКВК ДБ 674020) [15]

4) на відшкодування витрат політичним партіям, пов'язаних із фінансуванням їх передвиборної агітації на виборах народних депутатів України у 2020 році (КПКВК ДБ 6731110) [16; 17]. Таке відшкодування здійснювалося відповідно до положень ст. 17-4 Закону України “Про політичні партії”, де передбачено, що “Центральна виборча комісія на підставі остаточного фінансового звіту про надходження та використання коштів виборчого фонду політичної партії, поданого в порядку, встановленому Законом України «Про вибори народних депутатів України», не пізніше як у шістдесятиденний строк з дня офіційного оприлюднення результатів виборів ухвалює рішення про відшкодування політичній партії витрат, пов'язаних з фінансуванням її передвиборної агітації, або про відмову в такому відшкодуванні” [7]. Також у вказаній статті передбачено, що “кошти для відшкодування політичним партіям витрат, пов'язаних з фінансуванням їхньої передвиборної агітації, передбачаються законом про Державний бюджет України на рік, наступний за роком проведення виборів народних депутатів України. Головним розпорядником коштів для відшкодування політичним партіям витрат, пов'язаних з фінансуванням їхньої

передвиборної агітації, є Центральна виборча комісія» [7].

Усі види зазначених видатків здійснюються відповідно до бюджетних призначень, головним розпорядником яких виступає Центральна виборча комісія відповідно до законів про Державний бюджет України.

Якщо звернутися до положень Бюджетного кодексу України, то слід навести положення п. 18 ч. 1 ст. 2 БК України, де закріплено, що «головні розпорядники бюджетних коштів - бюджетні установи в особі їх керівників, які відповідно до статті 22 цього Кодексу отримують повноваження шляхом встановлення бюджетних призначень», а в п. 47 ч. 1 ст. 2 БК України зазначено, що «розпорядник бюджетних коштів - бюджетна установа в особі її керівника» [2]. Тобто головним розпорядником бюджетних коштів та розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня виступають не керівники, а саме бюджетні установи, до яких належать «органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету» (п. 12 ч. 1 ст. 2 БК України) [2]. Однак, у ч. 3 ст. 26 Закону України «Про Центральну виборчу комісію» зазначено, що голова Центральної виборчої комісії є «розпорядником коштів Державного бюджету України, що виділяються на утримання Комісії, Секретаріату Комісії» [4], а про повноваження Центральної виборчої комісії – колегіального органу держави як головного розпорядника бюджетних коштів взагалі нічого не йдеться, у той час як такий її правовий статус закріплено в ст. 91 та 148 Виборчого кодексу України [3], та в ст. 17-4 Закону України «Про політичні партії» [7]. Відповідно, в порушення принципу правової визначеності, відсутня чіткість у законодавстві щодо того, хто саме виступає головним розпорядником бюджетних коштів – ЦВК як колегіальний орган чи її керівник. Проте, незважаючи на те, що в п. 1 ч. 2 ст. 22 БК України ЦВК головним розпорядником бюджетних з коштів прямо

не визнано, у ній зазначено, що головними розпорядниками бюджетних коштів можуть бути «... інші органи, безпосередньо визначені Конституцією України» [2]. Проте вважаємо, що саме в ст. 22 БК України та Законі України «Про Центральну виборчу комісію» її має бути прямо визначено одним з головних розпорядників бюджетних коштів, оскільки саме до її повноважень належить: 1) схвалення та внесення пропозиції щодо формування Державного бюджету України з питань фінансування виборів і референдумів в Україні (ч. 1 ст. 23 Закону України «Про ЦВК») [4]; 2) затвердження кошторисів «витрат комісій з всеукраїнського референдуму з коштів, що виділяються з Державного бюджету України на підготовку і проведення всеукраїнського референдуму» і здійснення контролю «використання цих коштів, а також забезпечення комісій із всеукраїнського референдуму приміщеннями, транспортом, зв'язком, розглядає інші питання матеріально-технічного забезпечення всеукраїнського референдуму» (п. 7 ст. 20 Закону України «Про Центральну виборчу комісію») [4]; 3) формування кошторису, розподілу коштів, що виділяються з Державного бюджету України на фінансове забезпечення підготовки та проведення виборів і всеукраїнського референдуму, діяльності відповідних виборчих комісій, комісій з всеукраїнського референдуму (ч. 3 ст. 23 Закону України «Про Центральну виборчу комісію») [4]; 4) розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підготовку та проведення чергових місцевих виборів (ч. 3 ст. 210 ВК України) [3] та інші повноваження суб'єкта управління бюджетними коштами.

Висновки

Здійснення видатків за рахунок коштів бюджетів на проведення виборів та забезпечення виборчого процесу обумовлене функцією держави із забезпечення механізму реалізації виборчих прав громадян України. У більшості випадків такі видатки здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, у тому числі у формі субвенцій, що надаються до

місцевих бюджетів на проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. І лише на проведення повторних та проміжних місцевих виборів, на оплату праці голови і секретаря виборчої комісії АРК, а також на забезпечення діяльності територіальної виборчої комісії поза виборчим процесом здійснюються видатки за рахунок власних доходів відповідних місцевих бюджетів. Види видатків на проведення виборів можна розмежувати з огляду на ряд критеріїв, а саме: 1) за видом бюджету, за рахунок коштів якого здійснюються видатки на проведення виборів (видатки Державного бюджету, видатки місцевих бюджетів за рахунок субвенції з Державного бюджету, видатки власне місцевих бюджетів); 2) за способом правового закріплення в актах про бюджет (видатки, що визначаються обов'язково окремим рядком у законі про Державний бюджет, та інші видатки, які здійснюються на підставі закріплених в акті про бюджет бюджетних призначень); 3) за регулярністю здійснення та закріплення в законі про Державний бюджет чи рішенні про місцевий бюджет (постійні та тимчасові (нерегулярні)); 4) залежно від цілей бюджетних призначень (бюджетних програм), за якими здійснюються видатки на проведення виборів, які розмежовуються за окремими кодами програмної класифікації видатків бюджету, що базуються на кодах відомчої класифікації видатків бюджету (673 та 674), за якими головним розпорядником бюджетних коштів визначається Центральна виборча комісія. Аналіз чинного бюджетного та виборчого законодавства показав, що є потреба визнання в ст. 22 БК України Центральної виборчої комісії головним розпорядником бюджетних коштів та чіткого розмежування повноважень із здійснення видатків на вибори та забезпечення виборчого процесу (управління бюджетними коштами) між ЦВК, як колегіальним органом, та її головою. Власне повноваження зі здійснення видатків на проведення виборів та забезпечення виборчого процесу на сьогодні некодифіковані, а закріплені в ряді законів

і при цьому в Бюджетному кодексі України як вид видатків Державного бюджету названо видатки на «проведення виборів». Проте взагалі не закріплені за Державним бюджетом України видатки на функціонування Державного реєстру виборців та на відшкодування політичним партіям витрат на проведення передвиборної агітації на виборах народних депутатів, а тому вважаємо, що стаття 87 БК України має бути доповнена. Також є потреба доповнення БК України окремою статтею, у якій слід визначити правовий режим надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, яка лише згадується в ч. 6 ст. 108 БК України, а також у ній, ваховуючи зміни в законодавстві, слова «у порядку, визначеному відповідним законом про місцеві вибори» слід замінити словами «у порядку, визначеному Виборчим кодексом України».

Література

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> ВКУ
3. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
4. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 року № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>
5. Про джерела фінансування органів державної влади: Закон України від 30 червня 1999 року № 783-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-14#Text>
6. Про Державний реєстр виборців: Закон України від 22 лютого 2007 року № 698-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16#Text>
7. Про політичні партії: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

8. Паспорт бюджетної програми на 2023 рік “Керівництво та управління у сфері проведення виборів та референдумів” (КПКВК ДБ 6731000). Центральна виборча комісія. URL: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/02/zvit_pasport_byudjet_2023_31012023.pdf

9. Про Державний бюджет на 2018 рік: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2246-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19#Text>

10. Про Державний бюджет на 2019 рік: Закон України від 23 листопада 2018 року № 2629-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text>

11. Про Державний бюджет на 2021 рік: Закон України від 15 грудня 2020 року № 1082-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>

12. Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України від 2 грудня 2021 року № 1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>

13. Закон про Державний бюджет України на 2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>

14. Паспорт бюджетної програми на 2021 рік “Проведення виборів народних депутатів” (6731020). Центральна виборча комісія. URL: https://www.cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/zvit_pasport_byudjet_2021_zminy_08112021.pdf

15. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 3 листопада 2022 року № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>

16. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14 листопада 2019 року № 294-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>

17. Паспорт бюджетної програми на 2020 рік “Відшкодування витрат політичним партіям, пов’язаних із фінансуванням їх передвиборної агітації на виборах народних депутатів України”. Центральна виборча комісія. URL: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/zvit_pasport_byudjet_2020_0702_1202.pdf

SUMMARY

The article presents the results of a study of current election and budget legislation aimed at clarifying the state of modern legal regulation of budget expenditures for elections and financial support of the election process, determining criteria for their classification. It was found out that spending from budget funds for holding elections and ensuring the electoral process is conditioned by the function of the state to ensure the mechanism for exercising the electoral rights of Ukrainian citizens. In most cases, such expenditures are made at the expense of the State Budget of Ukraine, including in the form of subventions provided to local budgets for holding elections of deputies of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea, local councils, and village, settlement, and city heads. And only for the holding of repeated and interim local elections, for the remuneration of the chairman and secretary of the ARC election commission, as well as for ensuring the activities of the territorial election commission outside the election process, expenditures are made from the own revenues of the relevant local budgets. The types of expenses for holding are demarcated according to a number of criteria, namely: 1) according to the type of budget, at the expense of which expenses for conducting elections are carried out (state budget expenses, local budget expenses due to subvention from the state budget, expenses of local budgets themselves); 2) according to the method of legal consolidation in acts on the budget (expenditures, which are necessarily defined by a separate line in the law on the State budget, and other expenses, which are carried out on the basis of budget assignments fixed in the act on the budget); 3) according to the regularity of implementation and consolidation in the Law on the State Budget or the decision on the local budget (permanent and temporary (irregular)); 4) depending on the purposes of budget allocations (budget programs), according to which expenses for the conduct of elections are carried out, which are delimited by separate codes of the program classification of budget expenses, based on the codes of the departmental classification of budget expenses (673 and 674), according to which the main manager of budget funds determined by the Central Election Commission. It was concluded that there is a need for recognition in Art. 22 of the BC of Ukraine of the Central Election Commission as the main administrator of budget funds and a clear separation of powers for spending on elections and ensuring the election process (management of budget funds) between the CEC, as a collegial body, and its head. In the Budget Code of Ukraine, expenses for «conducting elections» are included in the expenses of the State budget, however, expenses for the operation of the State Register of Voters and for reimbursement to political parties for the expenses of conducting pre-election campaigning in the elections of people's deputies are not included in the State Budget of Ukraine, and therefore it is proposed to supplement the article 87 BC of Ukraine. It is also proposed to determine the legal regime of providing subventions from the state budget to local budgets for holding elections of deputies of local councils and village, settlement, and city heads.

Keywords: budget expenditures for elections, financing of the election process, Central Election Commission, budget programs, State Register of Voters, subvention for local elections